

Samen
Minder
Suicide

---

113 NETWERK ZIEKENHUIZEN

PERIODE 2021-2025

INHOUDSOPGAVE:

Inleiding	3
113 Netwerk Ziekenhuizen periode 2019-2022	4
113 Netwerk Ziekenhuizen periode 2022-2025	6
Bijlagen	8

INLEIDING

113 ZELFMOORDPREVENTIE

Stichting 113 Zelfmoordpreventie is de nationale organisatie voor preventie van suïcide. Onze missie is een land waarin niemand eenzaam en radeloos sterft door zelfmoord. Wij zijn ervan overtuigd dat er jaarlijks honderden suïcides meer kunnen worden voorkómen wanneer zelfmoord beter bespreekbaar is en de zorg innovatiever en menselijker wordt georganiseerd.

Ziekenhuizen spelen een cruciale rol in de preventie van zelfdoding. Per jaar komen ongeveer 14.500 mensen op een spoedeisende-hulpafdeling van Nederlandse ziekenhuizen voor opvang en behandeling na een suïcidepoging, dat is 40 per dag. Deze mensen hebben 10 maal meer risico om in een later stadium suïcide te plegen. (Bron: CBS)

De zorg voor suïcidale patiënten doet een fors beroep op het persoonlijk functioneren van de hulpverlener. Er is terughoudendheid om over suïcidale gedachten te praten, het verkeerde te zeggen en te worden gezien (of zichzelf te zien) als een incompetente hulpverlener, bijvoorbeeld in het geval van recidiverende patiënten. Daarnaast zijn mensen na een suïcidepoging niet altijd coöperatief en helder. Zorg voor de suïcidale patiënt draagt dan ook bij aan de psychosociale arbeidsbelasting van de medewerkers, één van de belangrijkste oorzaken van het hoge ziekteverzuim in het ziekenhuis.

Met het Ministerie van VWS heeft 113 afgesproken een lerend netwerk van ziekenhuizen te realiseren in de periode 2019-2021. Dit lerend netwerk van ziekenhuizen bestaat op dit moment uit 17 participerende ziekenhuizen die een intentieverklaring op niveau van Raad van Bestuur hebben ondertekend.

DOELSTELLINGEN

- Het vergroten van de kennis van en vaardigheden in het omgaan met suïcidale patiënten en het creëren van een empathische, betrokken houding bij de medewerkers;
- Het ondersteunen van medewerkers in het omgaan met suïcidaliteit op de SEH, intensive care en verpleegafdeling, waardoor de ervaren stress en overbelasting afneemt.
- Het zorgdragen voor een veilige omgeving;
- Het optimaliseren van de samenwerking tussen de afdelingen in het ziekenhuis en met de GGZ en huisarts, met het oog op nazorg na afloop van de opname;
- Het vergroten van de tevredenheid onder patiënten en hun naasten met de geboden zorg en het verlagen van het suïcide recidive risico, van heropnames en de mortaliteit onder behandelde patiënten.

113 NETWERK ZIEKENHUIZEN PERIODE 2019-2022

Vanaf januari 2019 is de stichting 113 gestart met gesprekken over suïcidepreventie in verschillende ziekenhuizen. In deze gesprekken zijn ziekenhuizen geïnformeerd en gemotiveerd zich aan te sluiten bij het lerend netwerk dat het "113 Netwerk Ziekenhuizen" wordt genoemd.

De periode 2019/2021 heeft zich gekenmerkt door de groei van het netwerk en ontwikkeling van de SPICE-trial*, trainingen, tools en communicatie binnen het netwerk.

COMMUNICATIE BINNEN HET LEREND NETWERK

- Netwerkbijeenkomsten (live en online) met afvaardiging vanuit verschillende (netwerk) ziekenhuizen.
- Nieuwsbrief iedere zes weken.
- "Wintertijdwebinars" ter vervanging van live contact gedurende de "lockdown" periode.
- Uitwisselen van protocollen, plannen van aanpak, etc.
- Website 113; eigen pagina met actuele informatie en verwijzingen.

Het netwerk van ziekenhuizen m.b.t. suïcidepreventie richt zich op:

1. Het ontwikkelen van training op maat.

Medio mei 2021 is een Train-de-Trainer, een gatekeepertraining en een workshop (allen op maat en passend bij de praktijk van het ziekenhuis) ontwikkeld. Deze zijn inmiddels beschikbaar voor 113 Netwerk Ziekenhuizen.

2. Inventarisatie behoeften professionals en organisatie.

Naar aanleiding van eerder gepubliceerd onderzoek van S. de Merelle et al, 'Knelpunten in SEH-zorg voor suïcidepogers'. Ned. Tijds Geneeskunde. 2018;162:D2463, is in samenwerking met zorgprofessionals een vervolgonderzoek ontwikkeld door K. Lommerse, psychiater HMC. Dit betreft de SPICE-studie: Suïcide Prevention In Clinical Emergencies. Ondersteuning in uitrol en analyse van deze vragenlijst wordt door de onderzoeksafdeling van 113 uitgevoerd.

*Zie bijlage 1

3. Suïcidepreventie; Qualicor en JCI.

Binnen de accreditaties van Qualicor (voorheen NIAZ) en JCI wordt beoogd identificatie, screening en monitoring van suïcidale patiënten op een SEH te optimaliseren.

Daarnaast wordt gestuurd op directe veiligheidsbehoeften van patiënten, behandelings- en observatiemaatregelen vastgesteld, en of implementatie van de behandelings- en observatiemaatregelen zijn gedocumenteerd in het patiëntendossier. 113 biedt ondersteuning bij de verbetering van het zorgproces van de patiënt die is opgenomen in verband met een suïcidepoging en/of vermoeden van suïcidaliteit.

CONCLUSIE PERIODE 2019/2021

Het 113 Netwerk Ziekenhuizen heeft zich ontwikkeld in overeenstemming met de voorwaarden gesteld door VWS. Door de voortdurende impact van Covid-19 binnen de ziekenhuizen is het echter noodzakelijk gebleken pas op de plaats te maken en het oorspronkelijke plan aan te passen.

---

113 NETWERK ZIEKENHUIZEN PERIODE 2022-2025

DOELSTELLINGEN LANDELIJKE AGENDA:

In de Landelijke Agenda Suïcidepreventie 2021-2025 is er binnen het 113 Netwerk Ziekenhuizen wederom ruimte om de zorg, attitude en kennis over suïcidaal gedrag binnen het ziekenhuis verder te ontwikkelen en ervaringen onderling uit te wisselen. Gestreefd wordt naar een toename van het aantal deelnemende ziekenhuizen de komende jaren. Ziekenhuizen wordt gevraagd een plan van aanpak aan te leveren gericht op suïcidepreventie binnen de eigen instelling. De resultaten van de SPICE uitvraag zijn uitgangspunt voor dit plan van aanpak.

DOELSTELLINGEN 2022-2023

- Het 113 Netwerk Ziekenhuizen wordt in 2022 uitgebreid tot 20 ziekenhuizen.
- Ieder deelnemend ziekenhuis heeft een plan van aanpak met betrekking tot suïcide preventie binnen het ziekenhuis voor een periode van minimaal 3 jaar.
- Ieder 113 Netwerk Ziekenhuis beschikt over minimaal 2 trainers binnen de eigen organisatie die zijn getraind door 113.
- Ieder 113 Netwerk Ziekenhuis neemt deel aan de SPICE-trial.
- Op het gebied van de nazorg worden 2 pilots gestart gericht op nazorg in overeenstemming met het principe van SUMONA*
- Per 31-12-2022 heeft het 113 Netwerk Ziekenhuizen een formele status.

* Aanvankelijk is het de bedoeling geweest om 4 verschillende vormen van Nazorg in pilots op resultaat te onderzoeken. In het afgelopen jaar is SUMONA een best practice gebleken met een bewijsbaar effect. De wijze waarop SUMONA nu wordt georganiseerd (casemanagement vanuit de GGZ), biedt mogelijkheden voor andere scenario's met betrekking tot personeel en organisatie. De financiële middelen die ter beschikking zijn gesteld in de Landelijke Agenda voor de nazorgpilots zullen worden aangewend voor uren projectmanagement, zowel extern als binnen 113.

Zie voor achtergrond en aanvullende informatie bijlage 2.

DOELSTELLINGEN 2023-2024

1. Regionale samenwerking tussen ziekenhuizen bevorderen en faciliteren.
2. Regionale samenwerking in de keten bevorderen en faciliteren.
3. Ziekenhuizen implementeren suïcidepreventie volgens het eigen plan van aanpak.
4. 113 levert ondersteuning door middel van SPICE, ontwikkeling tools en training op maat.
5. Borging suïcidepreventie in ziekenhuizen.

VERANTWOORDING

De Landelijke Agenda Suïcidepreventie biedt de kaders en de financiële middelen voor het agenderen en borgen van suïcidepreventie in de ziekenhuizen.

Het onderzoek uit 2015 (S. de Merelle et al, 'Knelpunten in SEH-zorg voor suïcidepogers'. Ned. Tijds Geneeskunde. 2018;162:D2463), geeft handvatten met betrekking tot mogelijkheden om de kwaliteit van de zorg voor patiënten met suïcidale gedachten die in het ziekenhuis worden opgenomen, te verbeteren.

Tot november 2021 heeft 113 contact gelegd met meer dan 50 ziekenhuizen.

Mede op basis van deze bezoeken en gesprekken met verschillende professionals, beroepsverenigingen en koepelorganisaties door het hele land is dit 113 Netwerk Ziekenhuizen tot stand gekomen.

Contactpersonen 113 Netwerk Ziekenhuizen

M.M. Fuchs
06-42055290
agz@113.nl

M.Peppelenbos
06-47974412
agz@113.nl

BIJLAGE

BIJLAGE 1: SUICIDE PREVENTION IN CLINICAL EMERGENCIES

Om het effect van de verbeteringen in de zorg die door ziekenhuizen worden ingezet te kunnen meten hebben we een vragenlijststudie ontwikkeld. Het vragenlijst onderzoek draagt bij aan het inzichtelijk maken van de mate van kennis, vaardigheden en zelfvertrouwen van zorgverleners m.b.t. suïcidepreventie in de ziekenhuizen. Daarnaast geeft het informatie over de mate waarin er volgens zorgverleners wordt gewerkt volgens de standaard van suïcidepreventie in de ziekenhuizen en biedt het de ruimte aan de zorgverleners om aan te geven waar volgens hen punten voor verbetering liggen. Dit biedt de ziekenhuizen de mogelijkheid om zodoende aandachtspunten voor de zorg in kaart te brengen.

Deelname aan de vragenlijststudie binnen SPICE-trial biedt inzicht in de knelpunten en de wensen en de behoeften van zorgprofessionals. Daarop kan een ziekenhuis vervolgens besluiten een plan van aanpak te maken. Ook voor dit plan van aanpak biedt 113 mogelijkheden op het gebied van bewustwording en scholing. Om de vorderingen van het ziekenhuis inzichtelijk te maken, wordt (een deel) van de vragenlijst komende jaren herhaald.

De doelgroep:

Voorwaardelijk: Intensive Care, Spoed Eisende Hulp

Zorgpersoneel: Verpleegkundigen, verpleegkundig specialisten en artsen

Op verzoek van het ziekenhuis kunnen maximaal 2 andere afdelingen, waar professionals vaak in aanraking komen met patiënten met suïcidaal gedrag, deelnemen.

Analyse en Terugkoppeling:

- 113 analyseert de data en verwerkt deze binnen enkele weken na afname.
- Rapportage en factsheet met de resultaten worden gedeeld met het deelnemende ziekenhuis.
- De resultaten worden vergeleken met andere deelnemende ziekenhuizen en middels de rapportage teruggekoppeld (benchmark)

BIJLAGE 2: SUMONA

In de vier grote steden komt zelfmoord relatief vaak voor vergeleken met de rest van het land. Naast het bieden van nazorg na een suïcidepoging wordt steeds meer ingezet op het voorkomen van pogingen. Indigo Rijnmond ontwikkelde in samenwerking met Indigo Haaglanden en GGZ Breburg een nieuwe aanpak. In 2020 deden meer dan 850 mensen in de regio Rijnmond een zelfmoordpoging. Een deel van hen slaagt daarin, maar een groter deel van de pogingen mislukt. Deze mensen komen vaak terecht op de spoedeisende hulp. Blijkt na behandeling in het ziekenhuis dat spoed-geestelijke gezondheidszorg niet nodig is, dan gaat de persoon naar huis. 'Soms met een verwijzing voor een afspraak bij de GGZ-instelling, maar altijd met een verwijzing voor de huisarts. Daarmee moet je zelf contact opnemen. Doe je dat niet, om wat voor reden dan ook, dan gebeurt er ook niets. En dan is de kans groot dat iemand een nieuwe poging doet. Zeker in de eerste periode hierna.'

Orde scheppen in de chaos

Het programma SUMONA richt zich op de nazorg na een suïcidepoging en heeft tot doel om te voorkomen dat mensen een nieuwe poging doen. Naar voorbeeld van Indigo Haaglanden werkt de organisatie in Rotterdam samen met zes ziekenhuizen. Wanneer iemand wordt opgenomen op de spoedeisende hulp vanwege een suïcidepoging, wordt gevraagd of het SUMONA-team met diegene contact mag opnemen. Bij een akkoord neemt een casemanager van Indigo binnen vijf werkdagen contact op. Deze casemanager is geen behandelaar, maar gaat het gesprek aan en luistert vooral. De casemanager inventariseert of/welke zorg gewenst en begeleidt of motiveert de cliënt daar naartoe. Daarbij wordt uitgegaan van de oorzaak van het probleem, bijvoorbeeld schulden of relationele problemen.

Zie ook: <https://www.sumona.nl>